

Puutarhailojen tuottavuus on korkea - puutarhasektorin toimialakuvaus

Csaba Jansik, Anna-Kaisa Jaakkonen,
Terhi Suojala-Ahlfors, Tiina Mattila,
Jyrki Niemi

Puutarhatuotteiden arvoketju

Panokset

Vihannes-, marja- ja hedelmätilat käyttävät tavallisessa kasvintuotannossa tarvittavia panoksia – kuten siemeniä, koneita ja laitteita, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita. Lisäksi energia on tärkeä tuotantopanos. Sähköä käytetään lämpösäädelyihin tiloihin, varastointiin, lämmitykseen, valaistukseen.

Alku- tuotanto

Puutarhatilojen tuotanto koostuu kymmenistä eri tuotteista. Avomaavihannesten kirjo on monipuolisin, mutta marja- ja kasvihuonetiloillakin on useita eri tuotteita. Suomen ilmasto mahdollistaa sen sijaan vain muutaman hedelmälajin tuotannon kaupallisessa mittakaavassa.

Ensiasteen jalostus

Vihannesten, marjojen ja hedelmien jalostus on kaksivaiheinen teollisuustoimiala. Ensimmäiseen jalostusasteeseen kuuluvat kuorinta, pilkkominen, säilöntä, pakasteet, kuivaus ja soseuttaminen. Tässä syntyy suurimmaksi osaksi lopputuotteita ja jossain määrin puolivalmisteita jatkojalostettavaksi.

Jatkoasteen jalostus

Jatkojalostusasteessa valmistetaan valmisateriat, salaattiannokset, välipalatuotteet, leipomotuotteet, ym. Joihin käytetään ensiasteen puolivalmisteita.

Vähittäis- kauppa

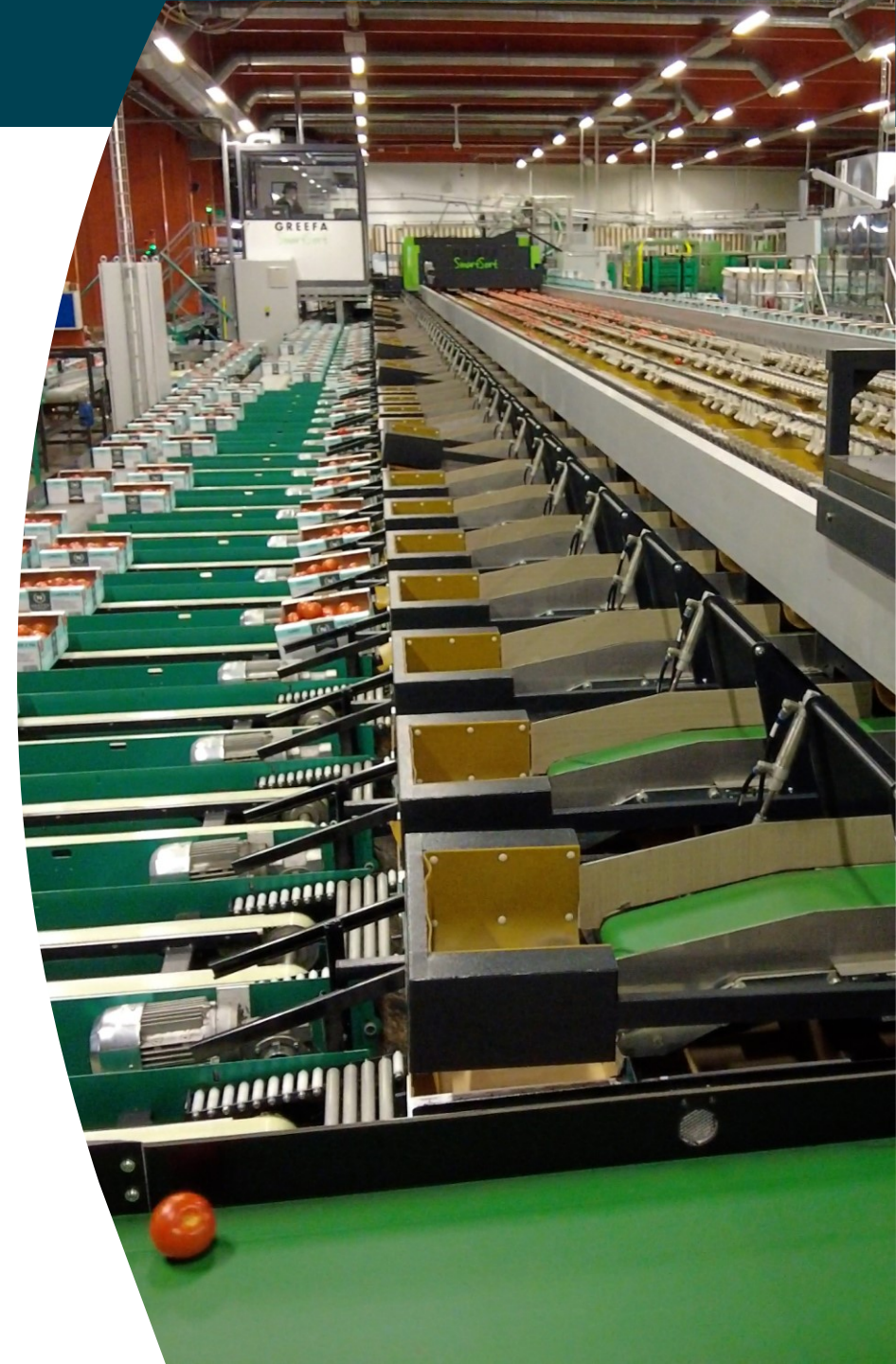

Vähittäiskauppa pitää sisällään tukku- ja vähittäiskauppatoimintaa sekä siihen liittyvää logistiikkaa, tilaus- ja jakelujärjestelmää ym. Osa hedelmiä, marjoja ja vihanneksia sisältävien elintarvikkeiden jakelusta tapahtuu ruokapalvelusektorin yksiköiden välityksellä. Tähän luokitellaan horeca, suurkeittiöt, kunnallistoimijat, sairaalat, armeija ym.

Kulutus

Kulutus tapahtuu osin kotioloissa vähittäiskauppayksiköistä ostettuna, osin ruokapalvelusektorin yksiköissä.

Vihannesten arvoketjun rahavirtalaskelmat

Panokset

Kotimaisen elintarvikeketjun rahavirta muodostuu elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin käytetyistä kokonaiskulutusmenoista, päivittäistavara-kaupassa ja erilaisissa ravintolapalveluissa sekä elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden viennistä.

Tästä rahavirrasta päivittäistavara-kauppa ja ravintolat ostavat elintarviketeollisuudelta ja maataloudelta jalosteita ja raaka-aineita. Tuonti kuvaa ulkomaiselle elintarviketeollisuudelle ja maataloudelle Suomesta menevää rahavirtaa. Elintarviketeollisuus ostaa raaka-aineet maataloudesta ja valtio kerää verot.

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

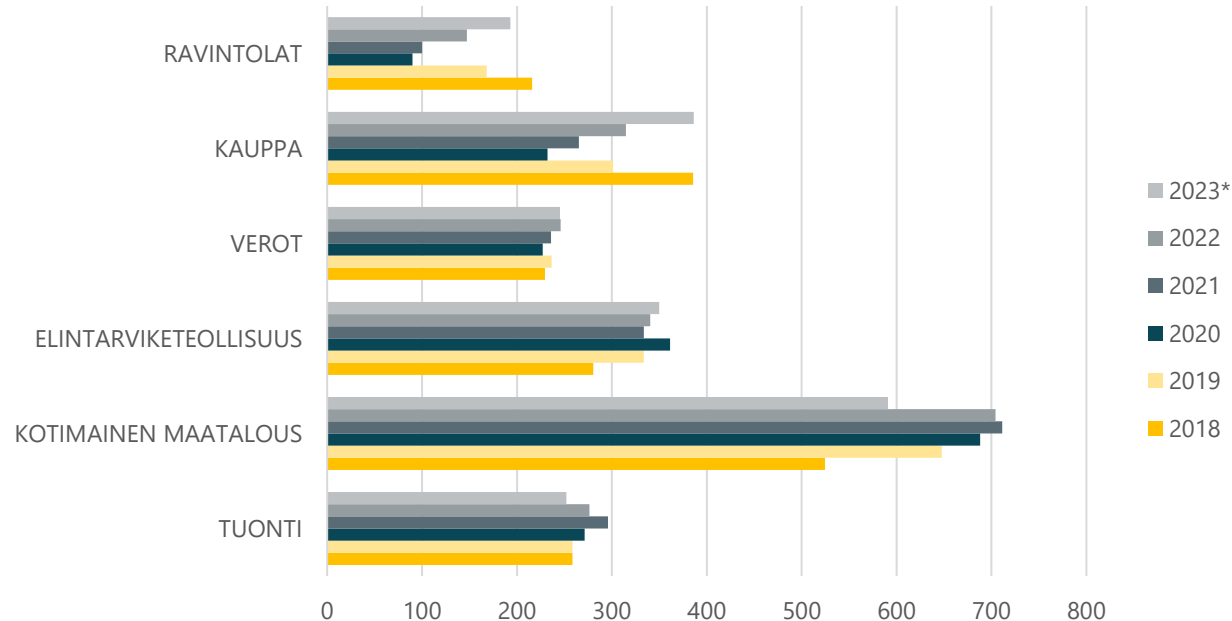
Vähittäis-
kauppa

Kulutus

Vihannessektorin rahavirta (sis. kasvispohjaiset valmisruuat) –
milj. € (reaalinen)

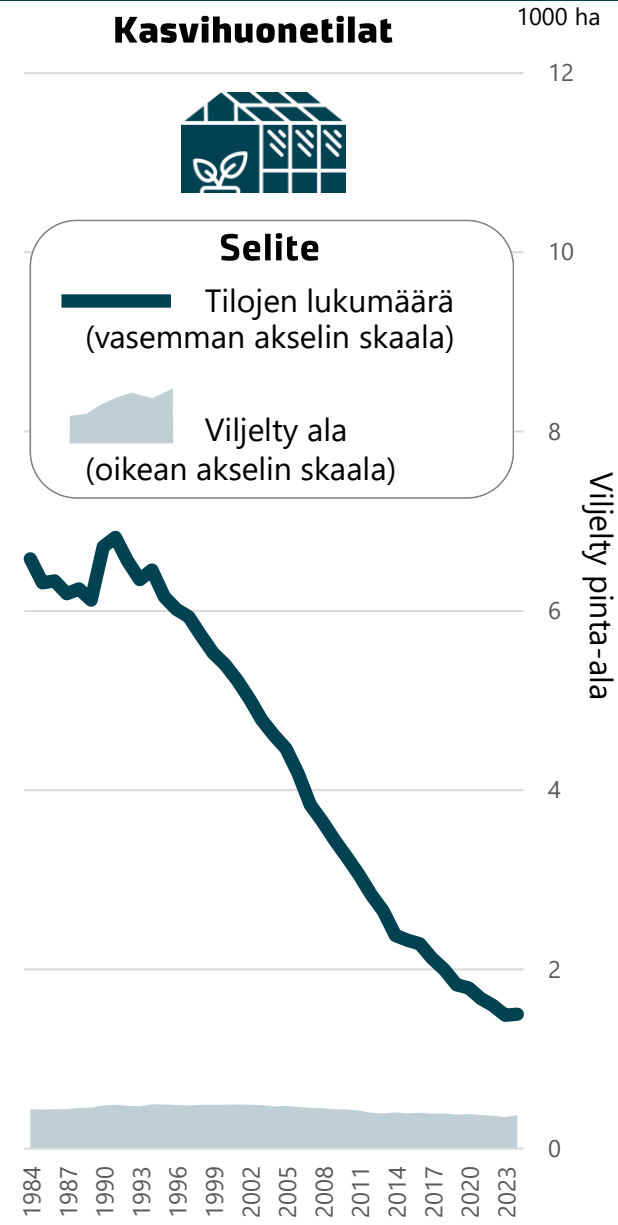
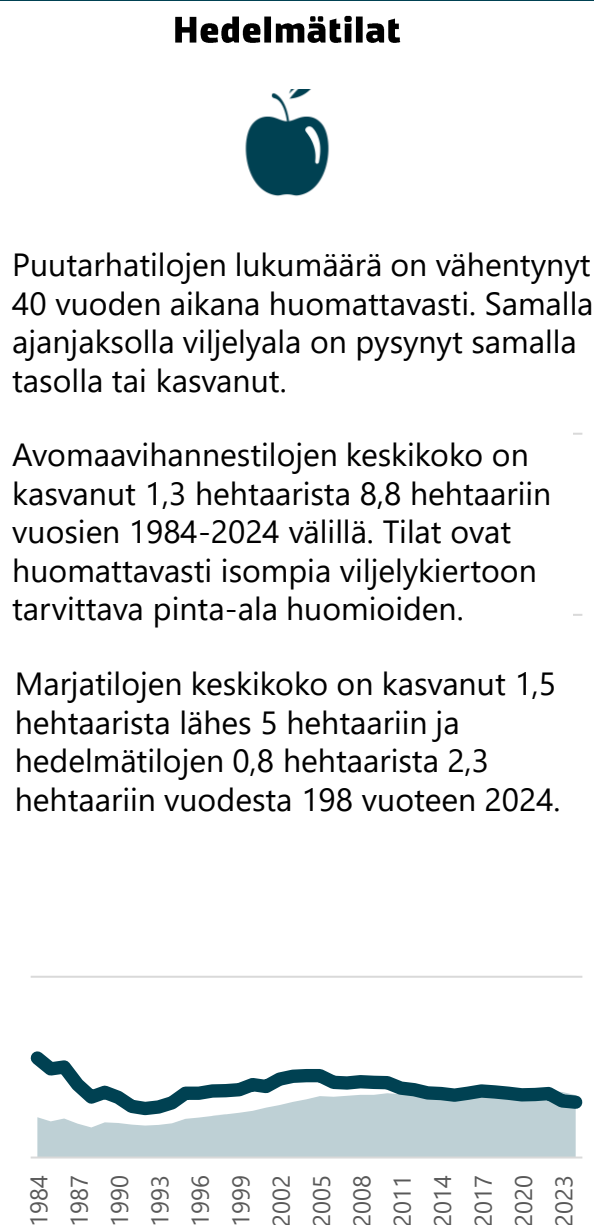
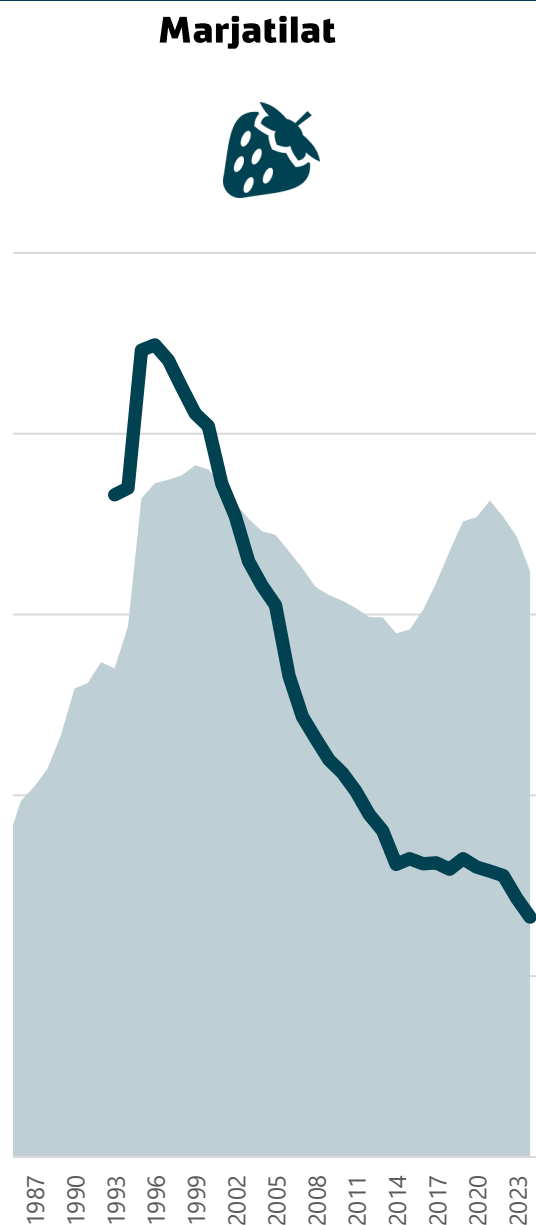
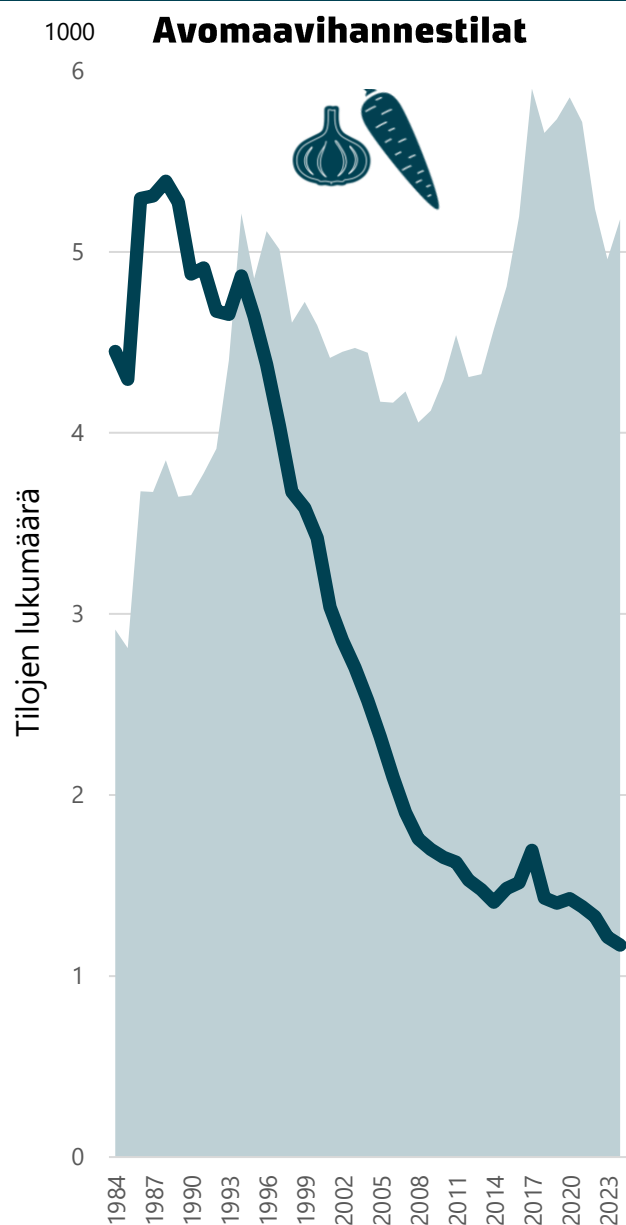

Rahavirta ei kerro kannattavuudesta tai markkinavoimasta jne.

Tarkasteluajanjaksolla kasvipohjaisten valmisruokien määrä on kasvanut. Lisäksi vihannessektorin rahavirroissa on koettu hyvän tuottajahintakehityksen sekä kaupan ja ravintoloiden myynnin notkahduksen koronavuosina.

Lähde ja rahavirran muodostamisen menetelmäkuvaus: Arovuori, K., Karikallio, H. & Kinnunen, P. 2024. Elintarvikeketjun rahavirtojen kehitys. PTT raportteja 289. Saatavilla: <https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/2024/05/PTTrap289.pdf>

Puutarhatuotannon rakennekehitys

Selite

- Tilojen lukumäärä (vasemman akselin skaala)
- Viljelty ala (oikean akselin skaala)

Puutarhatilojen lukumäärä on vähentynyt 40 vuoden aikana huomattavasti. Samalla ajanjaksolla viljelyala on pysynyt samalla tasolla tai kasvanut.

Avomaavihannestilojen keskipinta-ala on kasvanut 1,3 hehtaarista 8,8 hehtaariin vuosien 1984-2024 välillä. Tilat ovat huomattavasti isompia viljelykiertoon tarvittava pinta-ala huomioiden.

Marjatilojen keskipinta-ala on kasvanut 1,5 hehtaarista lähes 5 hehtaariin ja hedelmätilojen 0,8 hehtaarista 2,3 hehtaariin vuodesta 198 vuoteen 2024.

Puutarhasektorin tuotevalikoima on laaja

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

Kulutus

Avomaavihannekset

Avomaaviljelyssä on kymmeniä eri tuotteita. Ne ovat toistensa substituutteja tiettyyn rajaan saakka. Joka tuotteen tuotantomenetelmät, sesonki, hintakehitys ja markkinatilanne eroaa muista. Kasvikohtainen kokemus ja osaaminen saa viljelijät usein erikoistumaan yhden tai muutaman kasvin tuotantoon.

Kasvihuonetuotannon suosituimmat kasvit ovat kurkku, tomaatti ja erikoistomaatit sekä ruukkukasvit, salaattit ja yrtit. Lisäksi kasvihuoneissa tuotetaan vähäisiä määriä paprikaa, marjoja ja muita kasveja.

Kasvihuonetuotanto

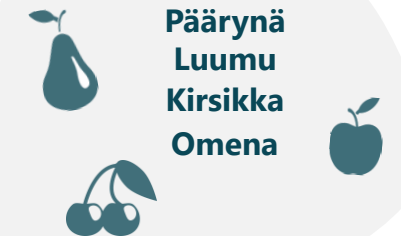

Kurkku
Tomaatti ja erikoistomaatit
Paprika
Ruukkuvihannekset
Muut kasvit

Marjat

Hedelmät

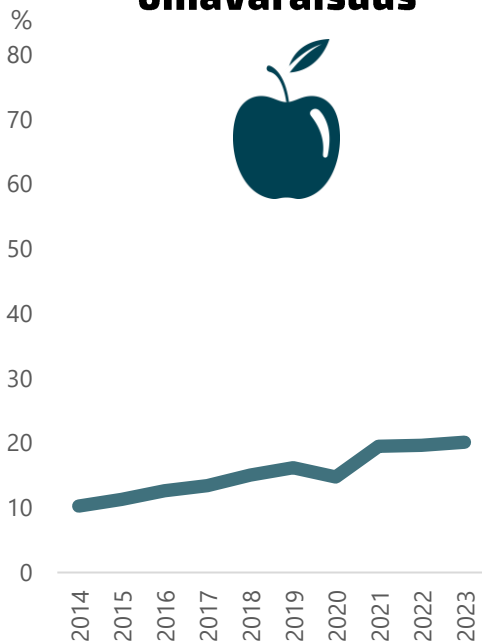
Puutarhantuotteiden omavaraisuus - marjat ja hedelmät

Hedelmien omavaraisuusaste on Suomessa keskimäärin hyvin matala, koska ainoa merkittävässä määrin tuotettu hedelmälaji on omena. Kaikkien muiden hedelmien kulutuksesta valtaosa katetaan tuonnilla.

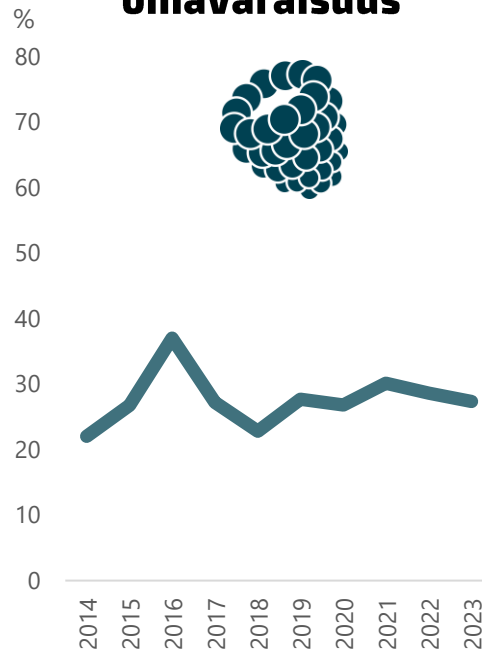
Omenan omavaraisuus on noussut kymmenen vuoden aikana tasaisesti 10 %:sta 20 %:iin. Tämän kehityksen taustalla on kotimaisen omenasadon nousu viidestä kahdeksaan miljoonaan kiloon ja tuonnin vähentyminen kolmanneksella. Lisäksi omenan kulutus alentui.

Viljellyistä marjoista selkeästi tärkein on mansikka. Mansikkaa kulutetaan Suomessa 3,5–4 kiloa henkeä kohden vuodessa. Sen omavaraisuus on ollut vakaa, yli 70 %. Toiseksi tärkein puutarhamarja on vadelma, jonka kotimaan sato ja kulutus ovat kasvaneet tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Satovolyymien vaihtelut ovat tosin heilauttaneet vuosittain omavaraisuutta. Molemmissa marjoissa tunnelituotannolla on potentiaalia kasvattaa kotimaista tuotantoa ja sen myötä omavaraisuutta.

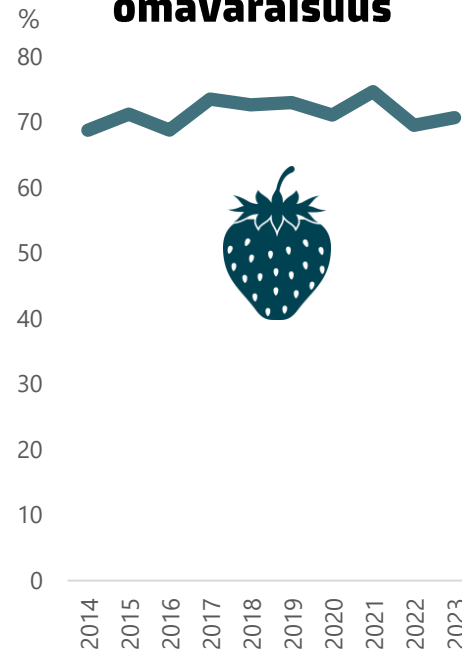
Omenan omavaraisuus

Vadelman omavaraisuus

Mansikan omavaraisuus

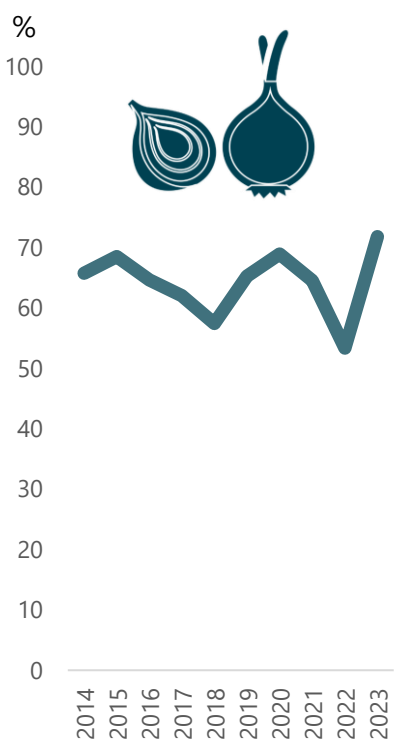

Puutarhantuotteiden omavaraisuus - vihannekset

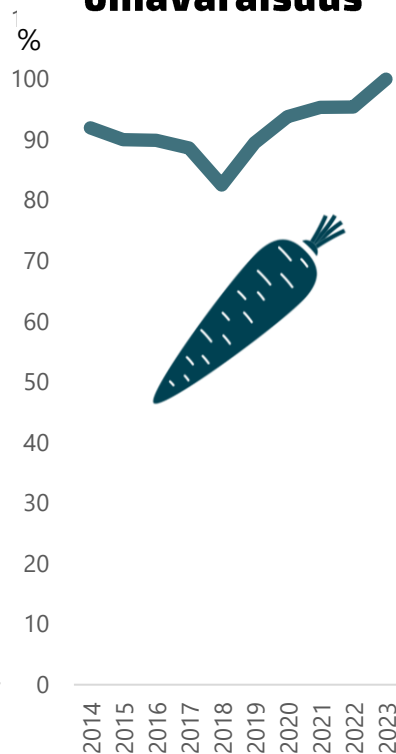
Vihannesten omavaraisuus on selkeästi hedelmiä ja keskimäärin myös marjoja korkeammalla tasolla. Avomaaviljelyn tärkeimpiä yksittäisiä tuotteita ovat sipuli ja porkkana sekä kaalit. Sipulin omavaraisuusaste on vaihdellut 55–70 %:n välillä. Parhaina vuosina se on yltänyt yli 70 %:iin. Porkkanan omavaraisuus on noussut viimeisten vuosien aikana saavuttaen 100 %:n tason vuonna 2023.

Tomaatin omavaraisuusaste on ollut viime vuosina noin 60 %. Tuotannossa ja kulutuksessa tavallisen tomaatin ja erikoistomaattien markkinat ovat eriytyneet viime vuosina. Erikoistomaateissa volyymit ovat selvästi pienemmät, mutta kilohinnat suuremmat. Suomen kasvihuonetuotannon menestystarinana voidaan pitää kasvihuonekurkun omavaraisuusasteen kasvua. Ennakkotietojen mukaan omavaraisuusaste oli 99 % vuonna 2024.

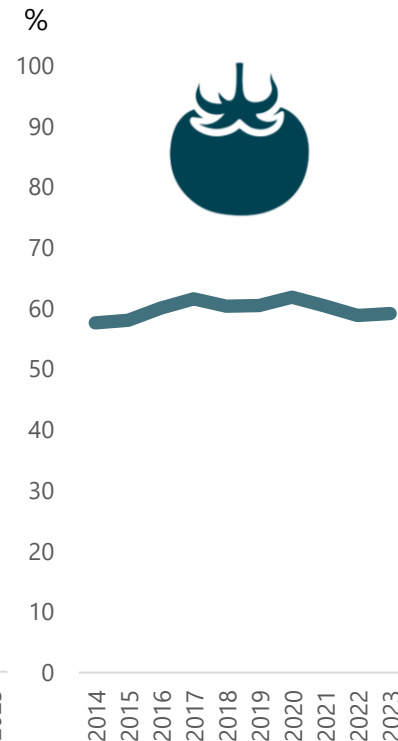
Sipulin omavaraisuus

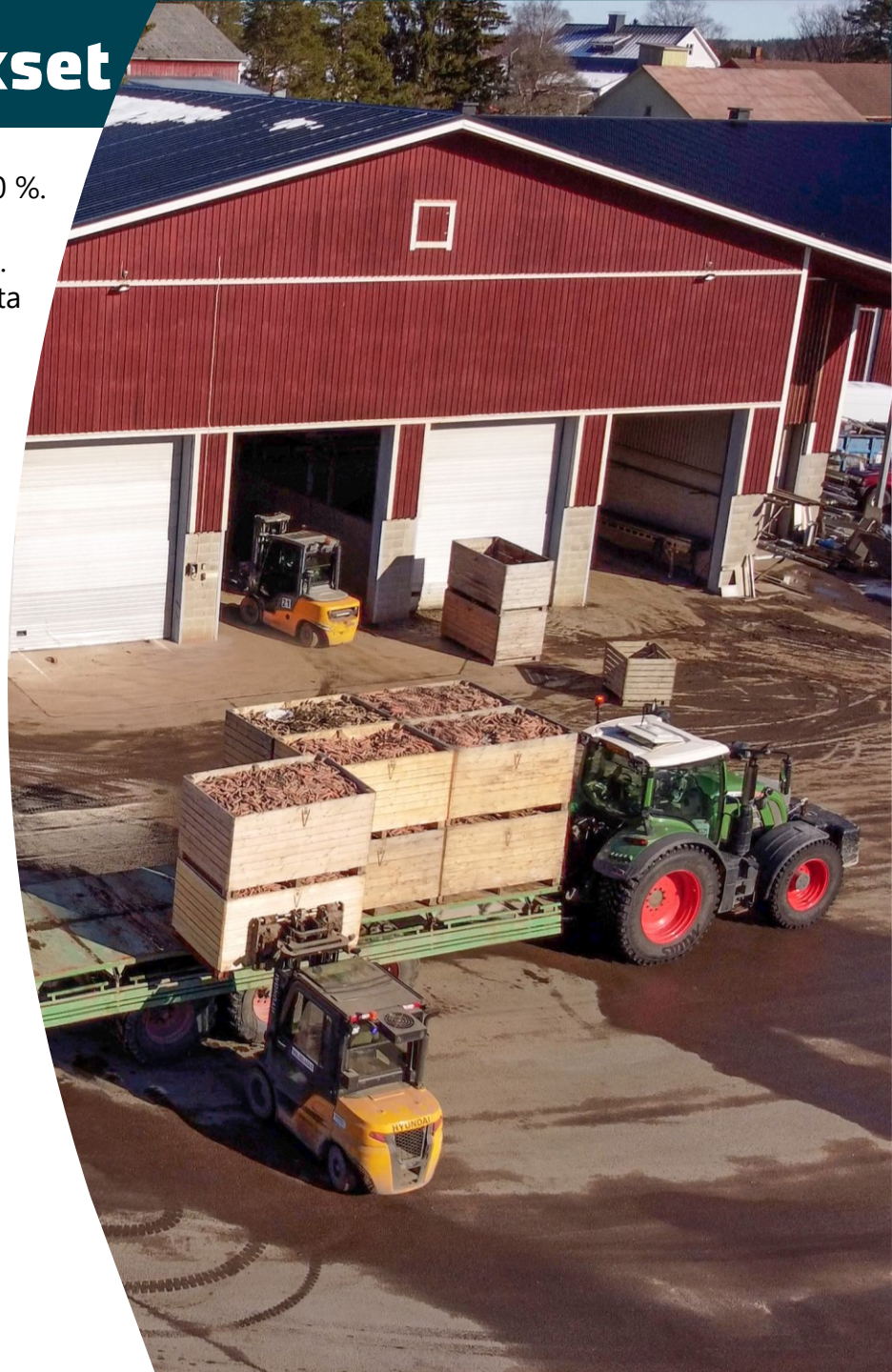
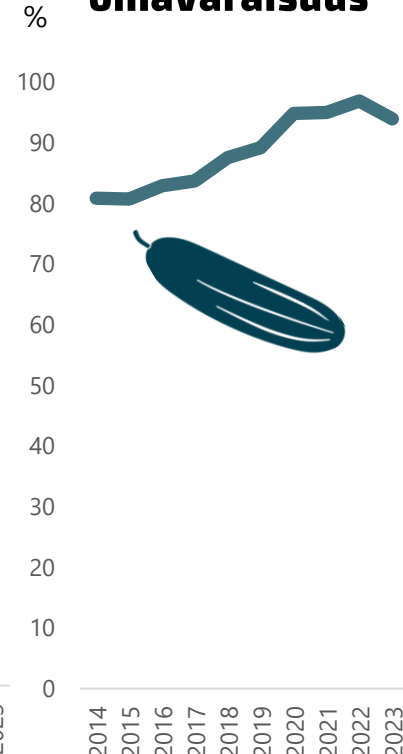
Porkkanan omavaraisuus

Tomaatin omavaraisuus

Kurkun omavaraisuus

Lähde: omat laskelmat, Luke, puutarhatilastot ja Tullin ULJAS tietokanta

Puutarhasektorin korkea tuottavuus

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

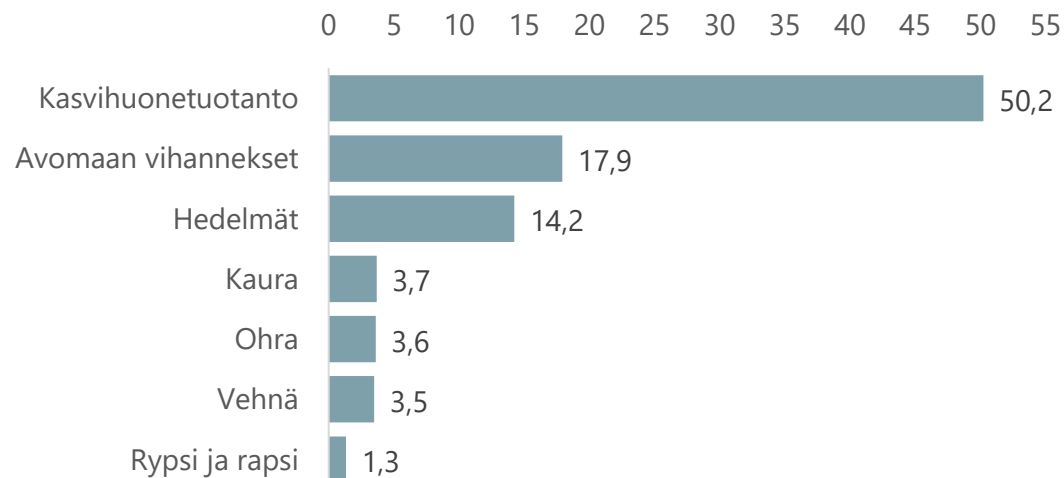
Kulutus

Puutarhatilojen tuottavuus, hehtaarilta saatava tuotantovolyymi ja tuotos on muuhun kasvituotantoon verrattuna korkea. Avomaavihanneksista kaalien keskisatotaso oli 50 t/ha ja porkkanan 43 t/ha. Marjoista mansikan ja vadelman keskisatot ylivät 4 tonniin hehtaarilta. Mansikan ja vadelman tunnelituotannossa satotasot nousevat yli 40 tonnin hehtaarilta. Kasvihuonetuotannossa saadaan 48 tonnia tomaattia ja peräti 114 tonnia kurkkua yhdeltä hehtaarilta vuodessa.

Puutarhasektorin taloudellinen tuotto on monta kymmentä kertaa puitavia peltokasveja korkeampi. Kustannukset ovat suhteessa viljeltyyn alaan myös huomattavasti korkeampia. Tilojen taloudellinen suorituskyky on myös puutarhasektorilla hyvin vaihtelevaa. Parhaat tilat saavuttavat hyviä tuloksia, mutta talousvaikeuksia ja heikkoa kannattavuutta esiintyy myös puutarhatilojen keskuudessa.

Keskisatotasot Suomessa vuonna 2024, t/ha

Lähde: omat laskelmat, Luke, puutarhatilastot ja satotilastot

Puutarhasektorin korkea tuottavuus

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

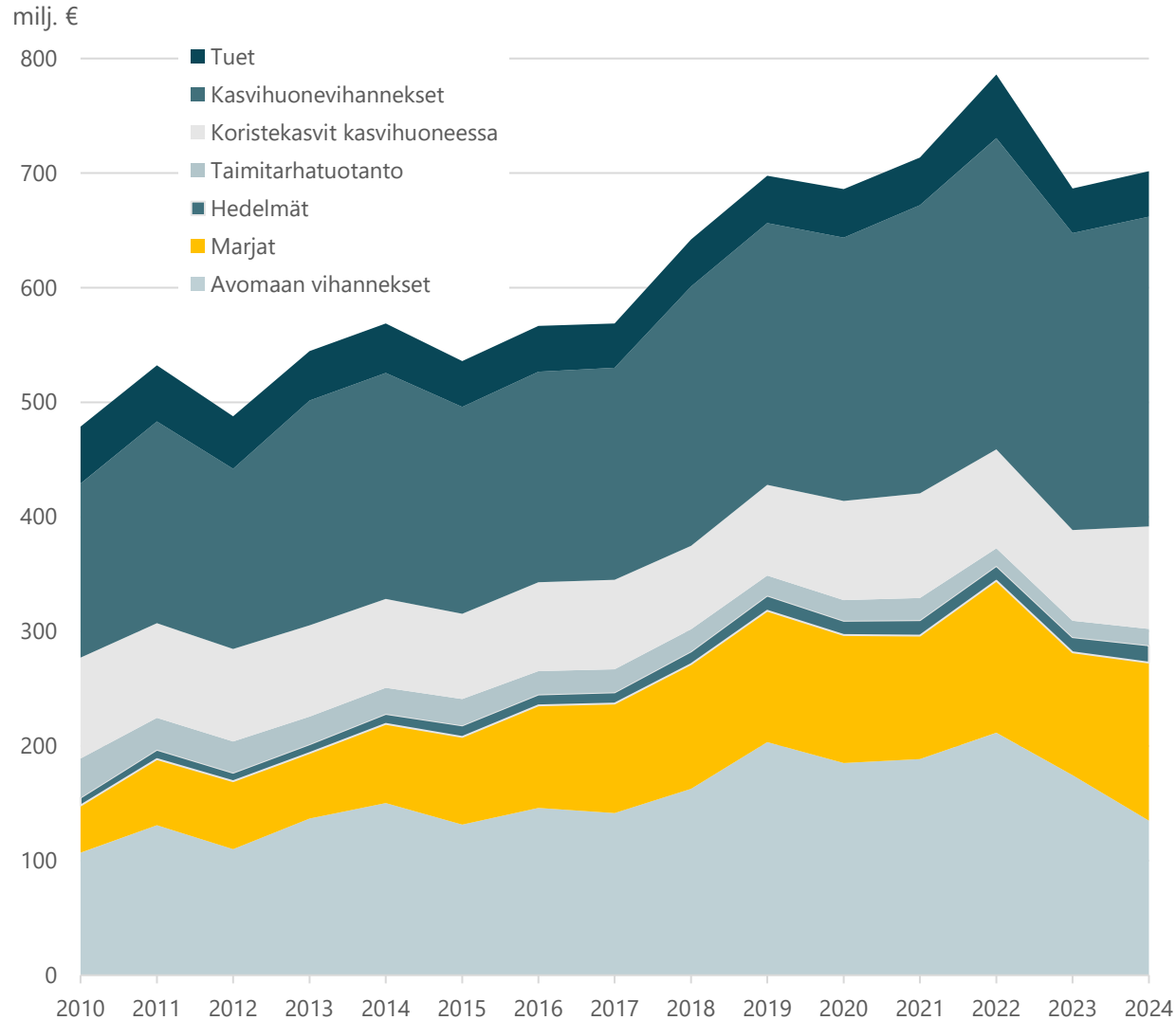
Vähittäis-
kauppa

Kulutus

Puutarhatuotannon arvo vuosina 2010-2024

Lähde: omat laskelmat, Luke, puutarhatilastot ja hintatilastot, sekä Ruokavirasto tukitiedot

Puutarhatuotantoon kuuluu syötävien puutarhatuotteiden lisäksi merkittävänä osana koristekasviviljely. Niiden yhteenlaskettu osuus oli 15 % vuoden 2024 tuotannon arvosta. Tässä selvityksessä on kuitenkin keskitytty syötävään puutarhatuotantoon.

Puutarhatuotannon arvo nousi 2010-luvun alun 500 milj. eurosta lähes 800 milj. euroon vuoteen 2022 mennessä. Vuosien 2021-2022 noin 100 milj. euron kasvun taustalla oli kustannusten ja ruoan hinnan nousu.

Tuotannon arvo laski vuonna 2023 heikon sadon ja hintakehityksen tasoittumisen seurauksena. Vuoden 2024 sato oli edellisvuotta parempi.

Avomaanvihannesten tuotannon arvo laski edelleen vuonna 2024 hintatason alentumisen vuoksi. Avomaavihannesten laskelmissa porkkanan ja sipulin painoarvo on suurin.

Marjojen tuotannon arvo nousi vuonna 2024, koska markkinoille saatiin enemmän tunnelituotannon mansikkaa, jonka hintataso on korkeampi sesongin ulkopuolella. Myös hedelmien tuotannon arvo nousi kaikkien aikojen parhaan omenasadon ansiosta.

Vihannesten, marjojen ja hedelmien jalostus

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

Kulutus

Teollisuustoimialan avainlukuja vuosina 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yritysten lukumäärä	161	165	169	183	180	179
Liikevaihto (mrd. EUR)	388	453	396	420	452	495
Henkilöstön lukumäärä	1536	1551	1448	1369	1489	1477
Palkkasumma (milj. EUR)	58,4	59,7	57,1	58,4	64,0	65,8
Palkkasumma/työntekijä (tuhat EUR)	38,0	38,5	39,4	42,7	43,0	44,6

Lähde: Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yrti/statfin_yrti_pxt_13w3.px/

Huom: toimialan lukuja on laskettu vähentämällä TOL103 Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä luokasta TOL1031 Perunan jalostus ja säilöntä luokan lukuja. Toimiala näin sisältää jalostetut avomaa- ja kasvihuonevihannekset, hedelmät ja marjat.

Vihannesten, marjojen ja hedelmien jalostus kuuluu elintarviketeollisuuden pienimpiin toimialoihin. Se johtuu siitä, että suurin osa kotimaisista vihanneksista, marjoista ja hedelmistä kulutetaan tuoreina, eivätkä ne kulje läpi jalostuksen. Muissa arvoketuissa raaka-aine – maito, liha, vilja – kulkee lähes 100%:sesti läpi jalostavan teollisuuden.

Suurimmat jalostetut tuotteet ovat pakasteet, mehut, hillot, säilykkeet sekä kuivamarjat ja hedelmät. Myös kuluttajapakatut salaattit, voileivät ja muut valmiit ruoat sisältävät etenkin erilaisia vihanneksia. Jälkimmäisten tuoteryhmien segmentti on ollut kasvussa.

Puutarhatuotteiden arvoketjun rakenteet

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

Kulutus

Toimijoiden
lukumäärä

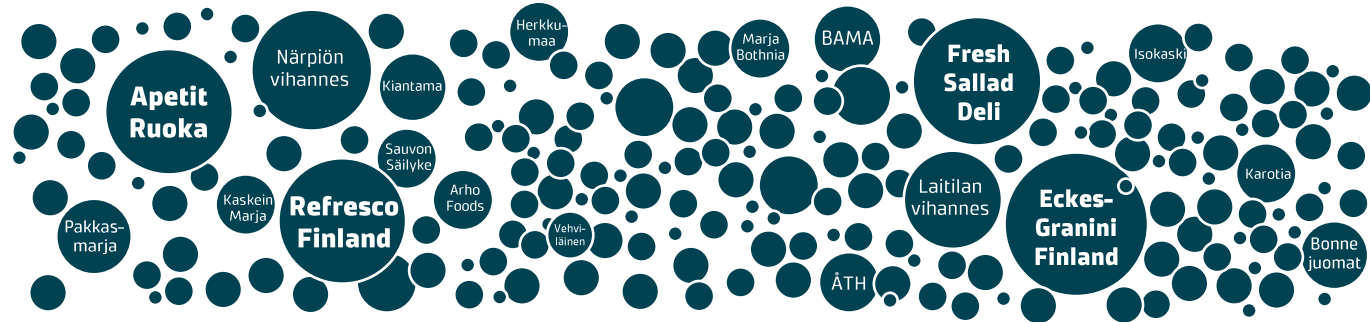
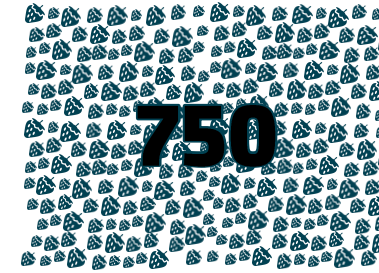
3107

179

3
+ muutama

Toimijoiden lukumäärässä ja koossa on suuria eroja ketjun eri osissa. Puutarhatilojen rakenne on kaikista hajanaisin. Avomaalla toimivat vihannes- marja- ja hedelmätilat ovat pinta-alaltaan muita kasvinviljelytiloja pienempiä, mutta liikevaihdoltaan isompia.

Puutarhatuotteita jalostavien yritysten kokoluokka on muiden toimialojen yrityksiä pienempi. Mitä keskittyneempi rakenne sitä suurempi on neuvotteluvoima arvoketjun sisällä. Vähittäiskauppa on määrävissä asemassa tavarantoimitusten ja sopimusten hintaa ja ehtoja määriteltäessä.

S ryhmä

Lidl

K ryhmä

Puutarhatuotteiden arvoketjun rakenteet

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

Kulutus

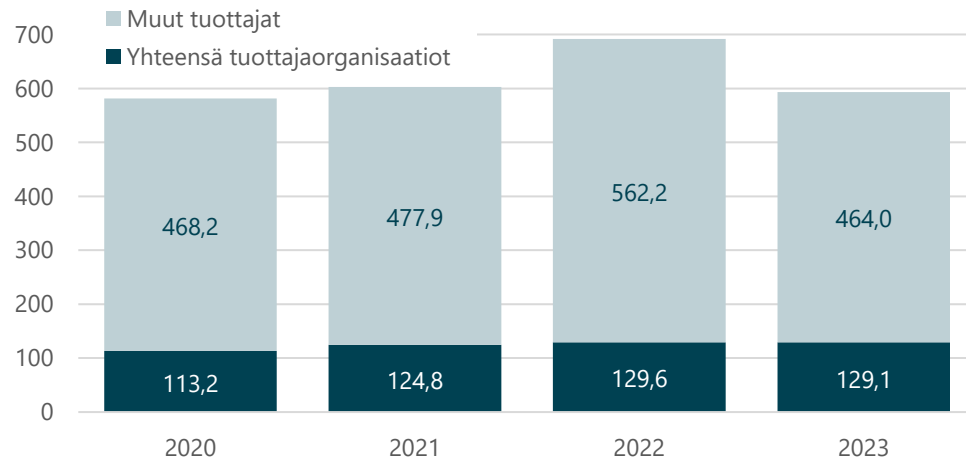
Puutarhasektorissa on toiminut tuottajaorganisaatioita, joihin kuuluvat vihannes-, hedelmä- ja kasvihuonetilat, sekä marjatilat. Tuottajaorganisaatiot suunnittelevat ja koordinoivat jäsentensä tuotantoa, pakkaavat ja toimittavat tuotteita ostajille sekä edustavat jäseniä hintaneuvotteluissa ostajien kanssa.

Alalla on toiminut neljä tuottajaorganisaatiota, joiden yhteenlaskettu markkinaosuus on ollut Suomen puutarhatuotannosta yli 20%. Monet viljelijät toimivat kuitenkin yhä itsenäisesti, joten alalla on hyvin tilaa lisäyhteistyölle.

Itsenäisillä puutarhayrityksillä on useita vaihtoehtoja myydä tuotteitaan arvoketjussa: teollisuusyrityksille jatkojalostettavaksi, tukulle tai muulle välittäjälle sekä itsenäisesti vähittäiskauppaan tai ruokapalvelusektoriin.

Tuottajaorganisaatioiden markkinaosuus vuosina 2020-2023

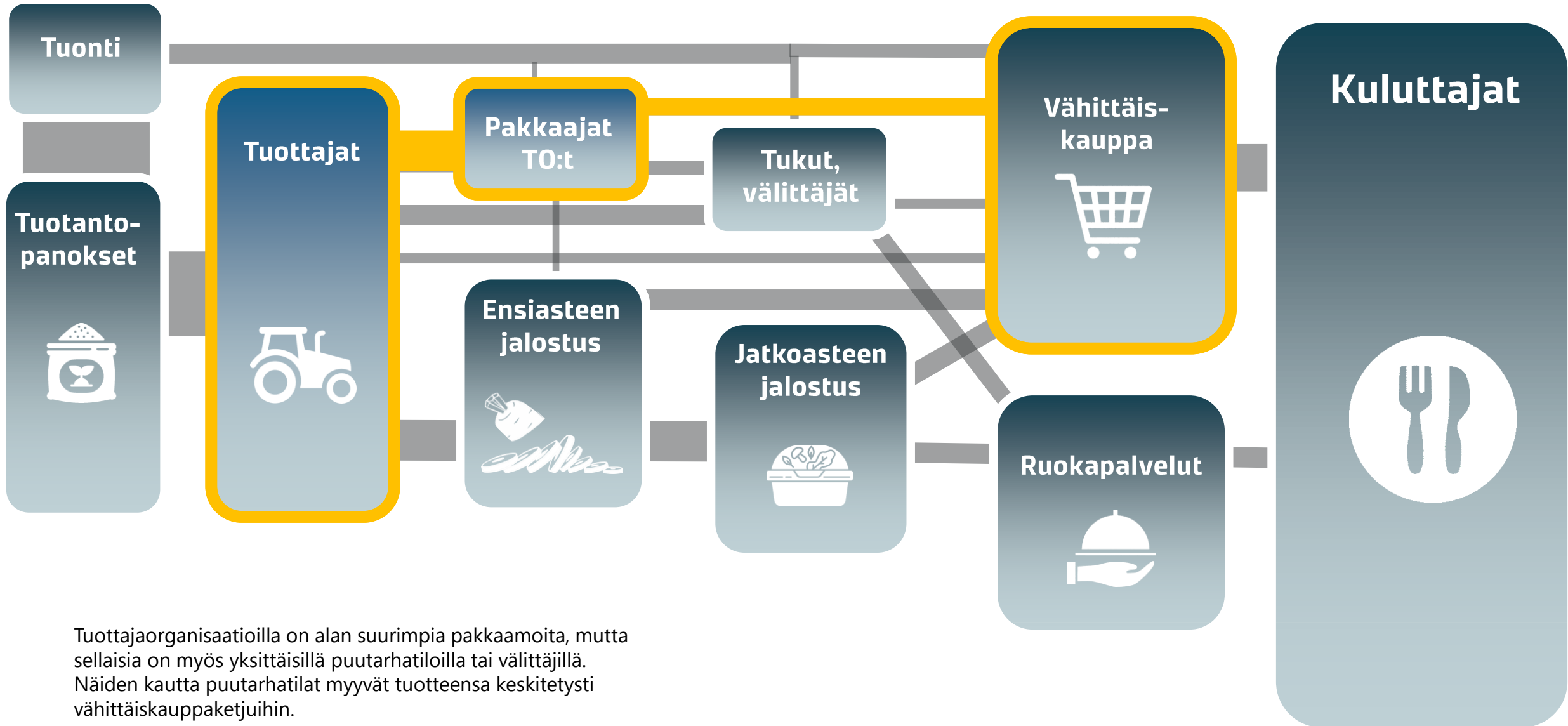
Milj. EUR

Lähde: Luke ja KauppaLehti. Huom. * kotimaan tuotannon arvo sisältää avomaavihannekset, viljellyt marjat, hedelmät, kasvihuoneiden vihannekset, sekä tuet. Tuottajaorganisaatioiden osuus sisältää Andelslaget Närpes Grönsakerin, Ålands Trädgårdshall Andelslagin, Vihannes-Laitila Oy:n sekä Leppävirran Marja Osuuskunnan yhteenlasketut liikevaihdot.

Vihannesten arvoketju Suomessa - tuottajaorganisaatiot

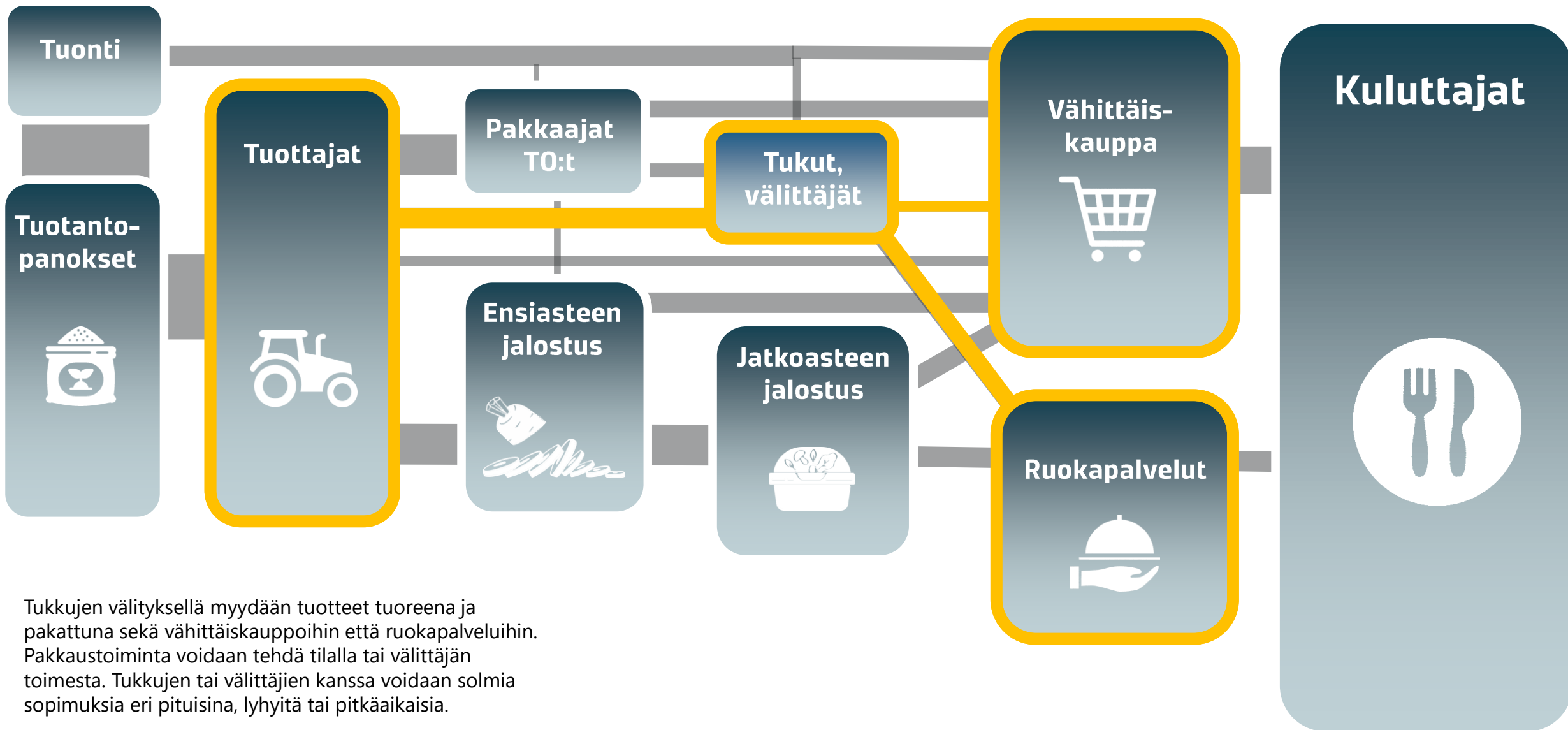
Vihannesten arvoketju Suomessa - teollisuus

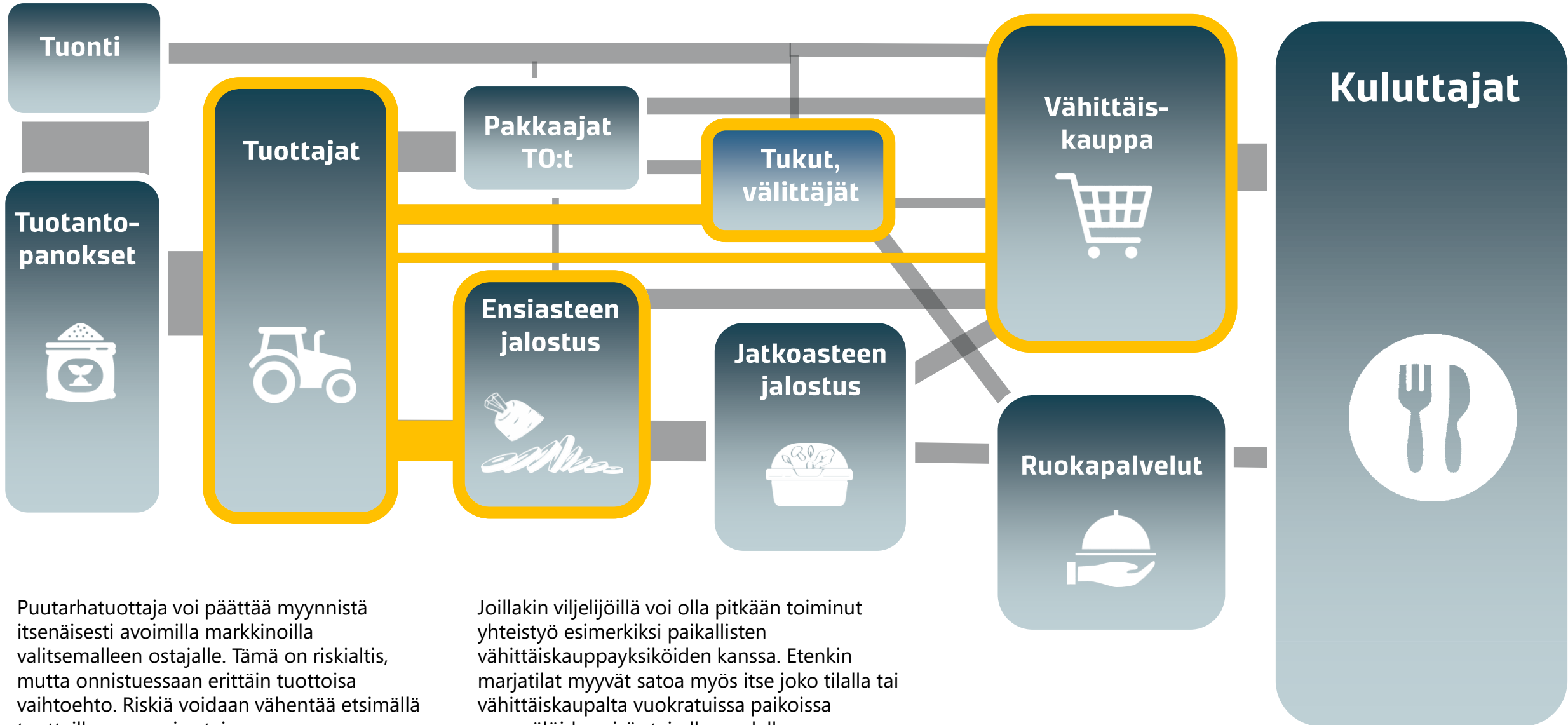
Teollisuusyritykset ostavat puutarhatuotteita jalostettavaksi enimmäkseen sopimustuotannon kautta. Tunnetuin esimerkki on pakasteherneen ja muiden pakastevihannesten sekä pakastemarjojen tuotanto.

Lisäksi joillakin puutarhailoilla on omaa jatkojalostusta, esimerkiksi pakastelinjoja tai mehuasemia. Puutarhatuotteista mm. omenaa, mansikkaa, porkkanaa ja sipulia jatkojalostetaan tiloilla, mutta teollisuuden jalostettavaksi päätyy huomattavasti laajempi kirjo erilaisia puutarhatuotteita.

Vihannesten arvoketju Suomessa - tukut

Vihannesten arvoketju Suomessa - oma myynti

Puutarhatuottaja voi päättää myynnistä itsenäisesti avoimilla markkinoilla valitsemalleen ostajalle. Tämä on riskialtis, mutta onnistuessaan erittäin tuottoisa vaihtoehto. Riskiä voidaan vähentää etsimällä tuotteille useampi ostaja.

Joillakin viljelijöillä voi olla pitkään toiminut yhteistyö esimerkiksi paikallisten vähittäiskauppayksiköiden kanssa. Etenkin marjatilat myyvät satoa myös itse joko tilalla tai vähittäiskaupalta vuokratuissa paikoissa myymälöiden sisä- tai ulkopuolella.

Myyntikanavien vaihtoehdot puutarhatuottajille

Edellä esitetyt eri myyntikanavat eroavat toisistaan tavarantoimitussopimusten ja maksujen ym. ehdoissa ja muissa yksityiskohdissa. Tuottajaorganisaation jäsenenä tai teollisuuden kanssa etukäteissopimusten turvin tehtävissä kaupoissa, tuote, määrä ja hinta tulevat annettuina, joskus jopa lajike ja tuotantoteknologia, koneet ym.

Tukun, välittäjän tai itsenäisen myynnin kanavissa tuottajilla on isompi vapaus päättää viljeltävistä tuotteista, määrästä ja viljelymenetelmistä.

Tuottajaorganisaatio

- Ala ja sadon määrä, sovittu etukäteen. Joskus myös lajike, sadonkorjuu aika yms.
- Ylituotanto osalla toimijoista kompostiin
- Hinta tiedetään etukäteen, mahdollinen jälkitili. Osa tuotteista markkinahinnoiteltuja.
- Tuottajat tyytyväisiä hintaan, mutta ei neuvottelu mahdollisuutta

Viljelysopimus, teollisuus

- Määrä ja hinta sovitaan etukäteen, hinta neuvoteltavissa.
- Sopimuksen voi avata kesken kauden ja neuvotella
- Ei sanktioita vajauksesta, mutta sanktio myymisestä muualle
- Suuremman sadon voi saada myydyksi, etuosto-oikeus

Tukku

- Tehdään sopimus, mutta se ei yleensä sisällä määrä- eikä hintakiinnityksiä
- Vapaus päättää määrät ja alat itse, mutta voi tulla tilanne että kaikkea satoa ei saada myydyksi

Oma myynti

- Kauppojen hintaan vaikea vaikuttaa, eli ostaja päättää hinnan
- Vapaus päättää määrät ja alat itse
- Kaiken sadon saa myydyksi, jos onnistuu neuvotteluissa

Vihannesten, marjojen ja hedelmien kulutus

Panokset

Alku-
tuotanto

Ensiasteen
jalostus

Jatkoasteen
jalostus

Vähittäis-
kauppa

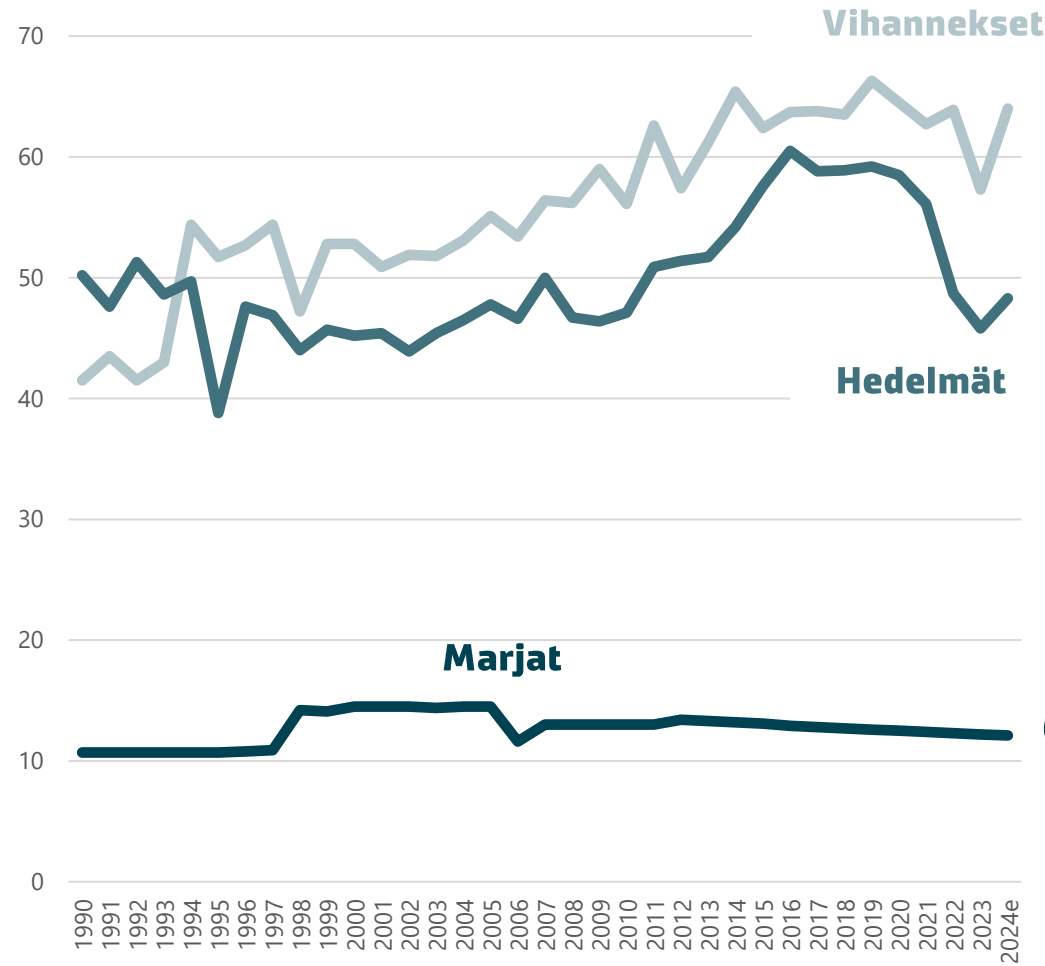

Kulutus

Vihannesten marjojen ja hedelmien kulutus tuoreena vuosina 2000-2023

kg/hlö

Lähde: Luke, 2025 ennusteet Kantar. Huom: 2025 omat laskelmat Tilastokeskuksen Väestötilastoa käyttäen.

Sekä vihannesten että hedelmien kulutus on kasvanut viimeisten vuosikymmenien aikana. Markkinatilanne 2020-luvulla osoitti kuinka suuri merkitys hinnoilla ja kuluttajien tulotasolla on kulutukseen.

Elintarvikehintojen ja elinkustannusten nousu on verottanut yleisesti kaikkien elintarvikkeiden, myös puutarhasektorin tuotteiden kulutusta. Vihannesten kulutus laski vuosien 2020-2023 välillä 8 %, mikä on vastaava pudotus kuin naudanlihassa.

Hedelmien kulutus laski samalla ajanjaksolla peräti 20%, mikä on merkittävä pudotus. Kulutuksen taso laski vuoteen 2023 alle 1990- ja 2000-lukujen tason.

Vuoden 2024 ennakkolliset luvut näyttävät kulutuksen elpyneen sen jälkeen kun hintojen kehitys tasoittui ja elinkustannusten nousu hellitti. Tämän myötä vihannesten kulutus palasi 64 kilon tasolle henkeä kohden. Hedelmien kulutus kääntyi myös nousuun muttei vuonna 2024 palautunut vielä hinnankorotuksia edeltävälle tasolle.

Mikä puutarhatuotteiden arvoketjussa toimii hyvin?

Puutarhatuotteiden arvoketjut koostuvat avomaavihannesten ja marjojen, hedelmien sekä kasvihuonevihannesten tuotannosta. Alalla toimivilla tuottajaorganisaatioilla yhteenlaskettuna on noin viidenneksen markkinaosuus.

Puutarhasektorin klusterit toimivat kasvun mahdollistajina. Alueellisen keskittymisen hyviä puolia ovat esimerkin näyttäminen, vertaistuki ja sparraus alan yrittäjien kesken. Yhteistyö esimerkiksi Pohjanmaan kasvihuoneyritysten ja Ahvenanmaan hedelmä- ja vihannestuottajien kesken on lisännyt yrittäjyyttä, mahdollistanut suunnitelmallista työnjakoa tuoteportfolioittain ja varmistanut kasvuhakuisuutta.

Pohjanmaan kasvihuoneklusteri on merkittävä keskittymä jopa Euroopan markkinoiden mittakaavassa. Tuottavuus on huippuluokkaa kansainvälisessä vertailussa.

Suomen puutarhasektori on erittäin monipuolinen. Se pitää sisällään kymmenien eri tuotteiden markkinoita, ja ketjun sisällä on monipuolisia myyntikanavia, joista tuottajat pystyvät valitsemaan: myynti suoraan tai välittäjän kautta teollisuuteen, vähittäiskauppaan tai ruokapalvelusektoriin, tuotteiden jatkojalostus tai suora myynti kuluttajille.

Ravitsemussuositukset ja tavoitteet luovat alalle kasvuodotuksia jopa kotimaan markkinoilla.

Arvoketjun selätettävät haasteet

Puutarha-alalla on monenlaisia haasteita, josta merkittävin on tuotannon jatkuvuuden ja alan vetovoiman varmistaminen. Sukupolvenvaihdokset ja nuorten viljelijöiden alalle houkuttelevuus ovat ensisijaisia tehtäviä. Kannattavuuden kehittäminen on tärkein avomaatuotannossa. Energian saatavuus ja hinta, eri energialähteiden käyttö, varajärjestelmät, oma energiatuotanto ja energiaomavaraisuuden nostaminen muodostavat monelle tuottajalle haasteita.

Monet tuottajayhteistyön ulkopuolella toimivat viljelijät kokevat asemansa ketjussa haavoittuvaisena. Etenkin pienet ja keskisuuret maatilat pitävät neuvotteluasemaansa heikkona, minkä vuoksi yhteistyön kehittäminen puutarha-alalla on tärkeä tavoite.

Ulkomaisen työvoiman käyttö puutarhatiloilla on yleistynyt. Kasvihuonetuotannossa on mahdollista tarjota ympärivuotista työtä. Myös muilla tiloilla osalle työntekijöistä on varaa tarjota ympärivuotista työtä, mutta suurin osa työvoimasta on kausiluonteista varsinkin avomaatuotannossa. Pitkäaikaisen ja luotettavan työvoiman käyttömahdollisuus on puutarhasektorilla maatilayrittäjien menestyksen perusedellytys. Alalle on kehitettävä ratkaisuja, palveluja tai yhteistyömalleja, jotka vähentävät yrittäjien byrokraattista taakkaa ja työvoiman saatavuuteen liittyvää epävarmuutta.

Alan suurin haaste liittyy kotimarkkinoille odotetun kasvun myötävaikuttamiseen. Kysynnän kasvattamiseksi on tehtävä yhteistyötä arvoketjun toimijoiden sekä laajemmin sidosryhmien ja hallinnon kesken. Vihannesten, marjojen ja hedelmien kulutuskulttuuria on edistettävä koulutuksen ja brändäyksen avulla sekä uudenaikaisilla tuote- ja palveluratkaisuilla. Tämä edellyttää alan toimijoilta entistä enemmän tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoimintaa.

Puutarhasektorin toimialakuvaus laadittiin osana RUOKAKETJU-tutkimushanketta

RUOKAKETJU-tutkimushanke rakentaa kokonaisvaltaista ymmärrystä ruokaketjun toimivuudesta ja arvonmuodostuksesta

- Markkinashokkien vaikutukset ruokamarkkinoiden toimivuuteen sekä kysynnän ja tarjonnan rakenteisiin.
- Hintashokkien välittyminen ja kulutuksen joustot Suomen ruokamarkkinoilla.
- Rahavirrat sekä hinta- ja kustannusrakenteet ruokaketjussa.
- Rakenteiden merkitys ruokaketjun rahavirtojen jakautumisessa.

Hanketta toteuttavat Pellervon taloustutkimus PTT, Luonnonvarakeskus ja REINU econ.

RUOKAKETJU-hankkeen julkaisuja

Kuluttajien näkemyksiä ruuan hinnan nousun vaikutuksista kulutukseen ja ostokäyttäytymiseen (Forsman-Hugg, S., Kinnunen, P. & Yli-Liipola, M. 2024. PTT raportteja 288) Luettavissa: <https://www.ptt.fi/julkaisut/kuluttajien-nakemyksia-ruuan-hinnan-nousun-vaikutuksista-kulutukseen-ja-ostokayttaytymiseen/>

Elintarvikeketjun rahavirtojen kehitys (Arovuori, K., Karikallio, H. & Kinnunen, P. 2024. PTT raportteja 289) Luettavissa: <https://www.ptt.fi/julkaisut/elintarvikeketjun-rahavirtojen-kehitys/>

Tuottajat omistavat maitoketjun –maitosektori Suomessa (Arovuori, K. 2025. PTT raportteja 302) <https://www.ptt.fi/julkaisut/tuottajat-omistavat-maitoketjun-maitosektori-suomessa/>

Viljaketjun hajanaisuus vaikeuttaa lisäarvon kasvattamista:

Viljaketjun toimialakuvaus (Yli-Liipola, M., Kinnunen, P., Forsman-Hugg, S., Kujala, P. 2025. PTT raportteja 301) <https://www.ptt.fi/julkaisut/viljaketjun-hajanaisuus-vaikeuttaa-lisaarvon-kasvattamista-viljaketjun-toimialakuvaus/>

Kotimarkkinakeskeisyys on lihaketjun suuri haaste – lihaketjun toimialakuvaus (Jansik, C. Luke, 2025) <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060662176>

Puutarhatilojen tuottavuus on korkea – puutarhasektorin toimialakuvaus (Jansik, C., Jaakkonen, A., Suojala-Ahlfors, T., Mattila, T., Niemi, J. Luke, 2025) <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060662179>

RUOKAKETJU-hankkeen päärahoittaja on Maatilatalouden kehittämisrahasto Makera.

Lisäksi hanketta rahoittavat Elintarviketeollisuusliitto ETL, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ja Päivittäistavarakauppa PTY.